

Obsah

Seznam zkratk	11
Předmluva	13
Úvod	17
1 Náhradní rodinná péče v České republice (adopce, pěstounství, poručenství s osobní péčí), opatrovnictví, předběžné opatření	19
1.1 Osvojení (tzv. adopce)	20
1.2 Pěstounská péče	21
1.3 Poručenství s osobní péčí	24
1.4 Opatrovnictví	26
1.5 Hostitelská péče	26
1.6 Rozhodování soudu formou předběžného opatření	27
2 Jak se stát pěstounem, výběr a příprava pěstounů	29
2.1 Pěstounská péče jako jedna z forem náhradní rodinné péče	30
2.2 Postup obecního úřadu obce s rozšířenou působností při zprostředkování náhradní rodinné péče	32
2.3 Zprostředkování náhradní rodinné péče krajským úřadem	35
2.3.1 Odborné posouzení	35
2.3.1.1 Posouzení bezúhonnosti	35
2.3.1.2 Posouzení zdravotního stavu	36
2.3.1.3 Psychologické posouzení	36
2.3.2 Vydání rozhodnutí	38
2.3.3 Proces párování	38
2.4 Dávky pěstounské péče	41
2.5 Propagace náhradní rodinné péče a hledání nových zájemců	41

3	Pěstounství jako služba dítěti	45
3.1	Pěstounská péče jako opatření zvláštní ochrany dětí trvale nebo dočasně zbavených péče své rodiny	45
3.2	Pravidla pro výběr zájemců o zprostředkování pěstounské péče	48
3.3	Limity míry uvážení státu	51
3.4	Role státu v průběhu poskytování pěstounské péče	55
4	Střet zájmů a řešení sporů v pěstounské péči	59
4.1	Střet zájmů mezi rodiči dítěte a pěstouny, kteří mají jejich dítě svěřeno do pěstounské péče	59
4.2	Střet zájmů mezi pěstouny a doprovázející organizací	60
4.3	Řešení sporů v pěstounské péči	61
4.4	Možné příčiny stížností a obvinění, které mají reálný základ	62
4.5	Jak předcházet sporům?	63
5	Práva dětí v soudním řízení, participace dětí v soudním řízení	65
5.1	Kdy je dítě účastníkem soudního řízení?	65
5.2	Procesní způsobilost dítěte	66
5.3	Zastoupení dítěte v soudním řízení	66
5.4	Práva účastníků řízení	67
5.5	Participace dětí v soudním řízení	67
5.6	Povinnosti zástupců dětí a soudu k naplnění participačních práv dětí	68
5.7	Věk a vyspělost dítěte	70
5.8	Naplňování participačních práv	70
5.9	Má opatrovník a soud názoru dítěte vyhovět?	71
6	Zprostředkování mezinárodního osvojení z pěstounské péče na přechodnou dobu	73
6.1	Mezinárodní osvojení	73
6.2	Průběh setkání žadatelů s pěstounem	76
6.3	Participace dítěte	78
6.4	Odjezd a další spolupráce	79
7	Práva pěstounů	83
7.1	Právo pěstouna na osobní péči o dítě	83
7.2	Právo pěstouna vykonávat přiměřená práva a povinnosti rodičů	85
7.3	Právo pěstouna rozhodovat o běžných záležitostech dítěte při zastupování a správě jmění	85

7.4	Povinnost dítěte pomáhat v domácnosti pěstouna	89
7.5	Právo pěstouna na nehmotnou pomoc a podporu	89
7.6	Pracovněprávní nároky související s převzetím dítěte do pěstounské péče	92
7.7	Dávky pěstounské péče	93
7.7.1	Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	94
7.7.2	Odměna pěstouna	96
7.7.3	Příspěvek při převzetí dítěte	97
7.7.4	Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla	97
7.7.5	Příspěvek při ukončení pěstounské péče	98
8	Povinnosti pěstounů	99
8.1	Nový občanský zákoník	99
8.2	Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí (ZSPOD)	101
8.3	Povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích	102
8.4	Povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí	102
8.5	Povinnost v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami blízkými, zejména s rodiči, a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak	104
8.6	Povinnosti poručníka	104
9	Vzdělávání pěstounů je součástí sociální práce	105
9.1	Legislativní rámec	105
9.2	Vzdělávání očima pěstounů	106
9.3	Formy vzdělávání	107
9.4	Financování vzdělávání	108
9.5	Kvalifikace lektorů	109
10	Kontakt dítěte v pěstounské péči s biologickou rodinou	111
10.1	Kazuistiky	112
10.1.1	Kdo má rodičům a pěstounům pomoci s nastavením pravidel	112
10.1.2	Jaká je úloha organizace doprovázející pěstouny	113
10.1.3	Běh času	113
10.1.4	Jak zabránit nečekaným situacím (a zohlednit při tom zájmy všech zúčastněných)	114

10.1.5	Možnost přímé komunikace mezi rodiči a pěstouny	115
10.1.6	Plánování odborné pomoci dítěti a kontaktu sourozenců za účasti pěstounky	116
10.1.7	Důsledky dlouhodobě neřešeného kontaktu sourozenců	116
10.2	Závěry	117
11	Zákonný zástupce	119
11.1	Svéprávnost	120
11.2	Zákonné zastoupení rodiči	122
11.3	Poručenství	128
11.4	Opatrovnictví dítěte	134
12	Doprovázení pěstounských rodin	139
12.1	Definice doprovázení rodiny	140
12.2	Proces doprovázení rodiny	141
12.3	Doprovázející pracovník	145
12.4	Témata doprovázení	146
12.5	Významné změny v rodině, řízení krizové situace	149
12.6	S kým doprovázející organizace spolupracuje	150
13	Metody sociální práce s pěstounskými rodinami	153
13.1	Východiska	153
13.1.1	Důležitá východiska, na základě kterých jednotlivé metody, techniky a nástroje sociální práce s pěstounskými rodinami využíváme	154
13.2	Metody sociální práce	154
13.3	Specifika sociální práce s pěstounskými rodinami	155
13.4	Socioterapeutické techniky pro práci s dětmi	158
13.5	Stěžejní pilíře sociální práce s pěstounskými rodinami	159
13.5.1	Základní pilíře pěstounské péče	159
13.5.2	Potřeba odborného poradenství pěstounským rodinám a terapeutické rodičovství	160
13.5.3	Zpracování životního příběhu u dětí v pěstounské péči	161
13.5.4	Kontakt dítěte s jeho blízkými a souvislost se zpracováním historie dítěte	164
14	Vybraná etická dilemata sociální práce v oblasti pěstounské péče	167
14.1	Forma a délka kontaktu mezi dítětem v pěstounské péči a jeho biologickými rodiči	168
14.2	Přemísťování dětí v rámci pěstounské péče	170
14.3	Jedinečné etické problémy	171

14.4	Kazuistika	177
14.4.1	Konkurenční profesionální povinnosti	179
14.4.2	Etické otázky	179
14.4.3	Vymezení zásad vycházejících z Etického kodexu v kontextu případu	179
14.4.4	Možné akční postupy	180
14.4.5	Volba akce	183

15 Mozek, mysl, chování, stres, attachment a děti v pěstounské péči 187

15.1	Anička, Bára, Michal a mnoho dalších	187
15.1.1	Anička	187
15.1.2	Bára	188
15.1.3	Michal	189
15.2	Smysl pěstounské péče	189
15.3	Neurověda pomáhá rozumět mozku, mysli, chování a následkům narušeného raného vývoje	190
15.3.1	Mozek a chování: Vývoj	191
15.3.2	Základní etapy neurobiologického sociálního vývoje a attachment	191
15.3.3	A konečně více o attachmentu: Co to vlastně je?	194

16 Attachment 201

16.1	Co se ukrývá pod slovem attachment?	201
16.2	Jaký dopad na vývoj dítěte má absence blízké a bezpečné osoby v raném dětství?	202
16.3	Jaké jsou projevy poruch attachmentu?	202
16.3.1	Při pohledu z venku	202
16.3.2	Při pohledu zevnitř	203
16.4	Typy attachmentu	204
16.4.1	Jak se projevují děti s odtažitým attachmentem?	205
16.4.2	Jak se projevují děti s ambivalentním attachmentem?	205
16.4.3	Jak se projevují děti s dezorganizovaným attachmentem?	206
16.5	V jaké době se attachment vytváří?	207

17 Terapie cílené na poruchy attachmentu 211

17.1	Diagnostika poruch attachmentu	211
17.1.1	Vyšetření attachmentu v dětství	211
17.1.2	Vyšetření attachmentu v dospívání	212
17.1.3	Vyšetření attachmentu u dospělých	212
17.2	Terapie poruch attachmentu	212
17.2.1	Dyadická vývojová psychoterapie (DDP)	212

17.2.2	Terapie hrou a Filiální terapie	216
17.2.2.1	Terapie hrou	216
17.2.2.2	Filiální terapie	218
17.2.3	Theraplay – terapeutická hra	219
17.2.4	Dotyková terapie	221
17.2.5	Další možnosti terapií u dětí s poruchami attachmentu	221
18	Možnosti mediace v pěstounské péči	223
18.1	Jak vznikají konflikty?	223
18.1.1	Je lepší nechat se rozsoudit, nebo se domluvit?	224
18.1.2	Jde to jinak?	225
18.2	Mediace	225
18.2.1	Principy mediace a role mediátora	226
18.2.2	Využití mediace v pěstounské péči	227
19	Rodinná terapie a poradenství	229
20	Problematika závislostního chování v dětském věku – Rizikové a protektivní faktory v péči a výchově	233
20.1	Závislostní chování a syndrom závislosti	234
20.1.1	Dědičnost a genetika	235
20.1.2	Užívání návykových látek v těhotenství	235
20.1.3	Fungování mozku – systém odměny	236
20.1.4	Porozumění vlastnímu prožívání a odolnost vůči zátěži	237
20.1.5	Vliv rodinného prostředí	238
20.1.6	Vlivy vrstevnických vztahů	239
20.1.7	Vliv širší společnosti	239
20.2	Jak vzniku závislostního chování a syndromu závislosti předcházet	240
20.3	Co dělat, když se závislostní chování objeví	242
20.3.1	Když se objeví potíže	242
20.3.2	Pokud obtíže přetrvávají	243
Zdroje		245
O autorech		253
Přílohy		263
Inzerce		267